

Brüssel, 17. juuni 2022
(OR. en)

9769/1/22
REV 1

ECOFIN 558
UEM 161
SOC 352
EMPL 234
COMPET 455
ENV 556
EDUC 225
RECH 348
ENER 264
JAI 819
GENDER 97
ANTIDISCRIM 77
JEUN 108
SAN 353

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee (COREPER II) / nõukogu
Komisjoni dok nr:	9421/22 - COM(2022) 622 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Poola 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitus eelnõu, mis põhineb komisjoni ettepanekul COM(2022) 622 final ning mida on muudetud ja milles on kokku lepitud nõukogu erinevates komiteedes.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

milles käsitletakse Poola 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus

Poola 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,² millega loodi taaste- ja vastupidavusrahistu. Taaste- ja vastupidavusrahistust antakse rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. See aitab majandusel taastuda ning teha eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks kestlikke ja majanduskasvu soodustavaid reforme ja investeeringuid, tugevdades samas liikmesriikide majanduse vastupidavust ja potentsiaalset majanduskasvu. Samuti aitab see tugevdada riigi rahanduse jätkusuutlikkust ning edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis. 2022. aasta juunis ajakohastatakse kooskõlas määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikega 2 taaste- ja vastupidavusrahistust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 24. novembril 2021 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2022) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse 7. mail 2021 allkirjastatud Porto sotsiaalkohustust rakendada edasi Euroopa sotsiaalõiguste sammast, mille Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kuulutasid välja 17. novembril 2017. Euroopa Ülemkogu kiitis 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid heaks 25. märtsil 2022. 24. novembril 2021 võttis komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011³ alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Poolat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka ettepaneku 2022. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis ühise tööhõivearuande vastu 14. märtsil 2022.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

- (3) Venemaa sissetung Ukrainasse pärast ülemaailmsed pandeemiat on märkimisväärselt muutnud geopoliitilist ja majanduslikku olukorda. Sissetungi mõju liikmesriikide majandusele avaldub muu hulgas kõrgemates energia-, toidu- ja toorainehindades ning kehvemates kasvuväljavaadetes. Kõrgemad energiahinnad mõjutavad tugevasti eelkõige kõige haavatavamaid leibkondi, kes kannatavad energiaostuvõimetuse all või elavad selle ohus, samuti ettevõtteid, mis on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad. Liit seisab silmitsi ka Ukrainast põgenevate inimeste enneolematu sissevooluga. Venemaa agressioonisõjast tulenevad majanduslikud tagajärjed on mõjutanud liikmesriike ebaühtlaselt. Sellega seoses käivitati 4. märtsil 2022 nõukogu rakendusotsusega (EL) 2022/382⁴ esimest korda nõukogu direktiiv 2001/55/EÜ,⁵ millega anti Ukrainast pärit põgenikele õigus seaduslikult liidus viibida ning juurdepääs haridusele ja koolitusele, tööturule, tervishoiule, eluasemele ja sotsiaalhoolekandele. Poolale on algatuse „Ühtekuuluvusmeetmed pagulaste toetamiseks Euroopas“ (CARE) ning ühtekuuluvust ja Euroopa territooriume toetava taasteabi (REACT-EU) täiendavate eelmaksete kaudu tehtud kättesaadavaks erakorraline toetus, et kiiresti reageerida Ukrainast põgenevate inimeste vastuvõtu ja integreerimise vajadustele.

⁴ Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1).

⁵ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

- (4) Võttes arvesse kiiresti muutuvat majanduslikku ja geopoliitilist olukorda, jätkub Euroopa poolaasta raames 2022. aastal majandus- ja tööhõivepoliitika ulatuslik koordineerimine, lähtudes samal ajal taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisnõuetest, nagu on märgitud 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsis. Vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine on oluline poliitiliste prioriteetide elluviimiseks Euroopa poolaasta raames, kuna kavades käsitletakse kõiki 2019. ja 2020. aasta Euroopa poolaasta tsüklites esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärsset osa neist. 2019. ja 2020. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21, nagu ka riigipõhised soovitused, mis esitati enne selliste läbivaadatud, ajakohastatud või muudetud kavade esitamise kuupäeva.
- (5) Stabiilsuse ja kasvu pakti üldist vabastusklauslit on kohaldatud alates 2020. aasta märtsist. Oma 3. märtsi 2021. aasta teatises „Üks aasta pärast COVID-19 puhangu algust: eelarvepoliitika meetmed“ esitas komisjon oma seisukoha, et otsuse tegemisel üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamise või jätkamise kohta tuleks lähtuda majandusolukorra üldhinnangust, kusjuures peamiseks kvantitatiivseks kriteeriumiks peaks olema liidu või euroala majandustegevuse tase võrreldes kriisieelse tasemega (2019. aasta lõpp). Võttes arvesse suurenenud ebakindlust ja majandusväljavaateid ohustavaid suuri langusriske Euroopas toimuva sõja kontekstis, enneolematut energiahindade tõusu ja jätkuvaid häireid tarneahelates, on põhjendatud stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamisaja pikendamine 2023. aastani.

- (6) Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus,⁶ milles esitatakse nõukogu arvamus Poola 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta, esitatud lähenemisviisi kohaselt on üldist eelarvepoliitikat praegu kõige parem mõõta esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid⁷. Selleks et hinnata, kas riigi eelarvepoliitika on konservatiivne ja kas eelarve struktuur soodustab kestlikku taastumist kooskõlas rohe- ja digipöördega, tuleks üldisest eelarvepoliitikast kaugemale minnes pöörata tähelepanu ka riiklikult rahastatavate⁸ esmaste jooksvate kulude (millest on maha arvatud kaalutusõiguse alusel võetud tulumeetmed ja välja jäetud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ja investeeringute arengule.

⁶ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Poola 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 98).

⁷ Käesolevas soovitus esitatud hinnangud eelarvepoliitika ja selle komponentide kohta on komisjoni hinnangud, mis põhinevad komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi aluseks olevatel eeldustel. Komisjoni hinnangud keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu kohta ei hõlma selliste reformide positiivset mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada potentsiaalset majanduskasvu.

⁸ Ei rahastata taaste- ja vastupidavusrahastust ega muudest liidu vahenditest antavate toetustega.

- (7) 2. märtsil 2022 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse 2023. aasta eelarvepoliitika üldised suunised („eelarvesuunised“), et toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon märkis, et 2022. aasta talveprognoosi makromajandusliku prognoosi kohaselt näib üleminek 2020.–2022. aasta üldiselt toetavalt eelarvepoliitikalt üldiselt neutraalsele eelarvepoliitikale, olles samas valmis reageerima muutuvale majandusolukorrale, 2023. aastal asjakohane. Komisjon teatas, et 2023. aasta eelarvesoovitused peaksid jätkuvalt olema liikmesriikide vahel diferentseeritud ja nendes tuleks arvesse võtta võimalikku ülekanduvat mõju riikide vahel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kajastama suuniseid oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammides. Komisjon võttis kohustuse jälgida tähelepanelikult majandusarengut ja kohandada oma poliitikasuuniseid vastavalt vajadusele ning hiljemalt 2022. aasta mai lõpus esitatavas Euroopa poolaasta kevadpaketis.
- (8) Seoses eelarvesuunistega võetakse 2023. aasta eelarvesoovitustes arvesse halvenenud majandusväljavaateid, suurenenud ebakindlust ja täiendavaid langusriske ning võrreldes komisjoni 2022. aasta talveprognoosiga kiiremat inflatsiooni. Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb eelarvemeetmete abil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse ning säilitada kõige haavatavamate leibkondade ostujõud, et leevendada energiahinna tõusu mõju ja aidata piirata teisest inflatsioonisurvet sihipäraste ja ajutiste meetmete abil. Eelarvepoliitika peab jääma paindlikuks, et kohaneda kiiresti muutuvate oludega, sealhulgas Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast kaitse ja julgeoleku osas tulenevate väljakutsetega, ning see peab olema liikmesriikide vahel diferentseeritud vastavalt nende eelarve- ja majandusolukorrale, võttes sealhulgas arvesse, kuidas neile mõjub kriis ja Ukrainast põgenenud inimeste sisseränne.

- (9) 3. mail 2021 esitas Poola vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 17. juunil 2022 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta⁹. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Poola on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.
- (10) 29. aprillil 2022 esitas Poola oma 2022. aasta riikliku reformikava ja 28. aprillil 2022 oma 2022. aasta lähenemisprogrammi, pidades kinni määruse (EÜ) nr 1466/97 artiklis 8 sätestatud tähtajast. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos.
- (11) 23. mail 2022 avaldas komisjon Poola kohta 2022. aasta riigiaruande. Selles hinnati Poola edusamme nõukogu poolt 2019., 2020. ja 2021. aastal vastu võetud asjakohaste riigipõhiste soovitude järgimisel. Samuti hinnati Poola edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

⁹ ST 9728/2022; ST 9728/2022 ADD 1.

- (12) 23. mail 2022 esitas komisjon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealuses aruandes arutati Poola eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks 2022. aastal ületama aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % sisemajanduse koguproduktist (SKP). Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 2. märtsi 2022. aasta teatisega ei teinud komisjon 2022. aasta kevadel ettepanekut algatada uusi ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusi ning hindab 2022. aasta sügisel uuesti, kas on vaja teha ettepanek selliste menetluste algatamiseks.
- (13) Oma 20. juuli 2020. aasta soovitus¹⁰ soovitas nõukogu Poolal võtta 2020. ja 2021. aastal kooskõlas üldise vabastusklausliga kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida COVID-19 pandeemia ning toetada majandust ja selle taastumist. Samuti soovitati Poolal juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla jätkusuutlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Eurostati kinnitatud andmete põhjal vähenes Poola valitsemissektori eelarvepuudujääk 6,9 %-lt SKPst 2020. aastal 1,9 %-le SKPst 2021. aastal. Poola eelarvepoliitilised meetmed toetasid majanduse taastumist 2021. aastal, samal ajal kui ajutised erakorralised meetmed vähenesid 4,5 %-lt SKPst 2020. aastal 2,7 %-le SKPst 2021. aastal. Poola 2021. aasta meetmed olid kooskõlas nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitusega. 2020. ja 2021. aastal valitsuse poolt kaalutlusõiguse alusel võetud eelarvemeetmed olid kas ajutised või kompenseeritud tasakaalustavate meetmetega. Eurostati kinnitatud andmete kohaselt langes valitsemissektori võlg 57,1 %-lt SKPst 2020. aastal 53,8 %-le SKPst 2021. aastal.

¹⁰ Nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitus, milles käsitletakse Poola 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2020. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 282, 26.8.2020, lk 135).

- (14) 2022. aasta lähenemisprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on realistlik. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2022. aastal 3,8 % ja 2023. aastal 3,2 %. Seevastu komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv väiksem – 2022. aastal 3,7 % ja 2023. aastal 3,0 %. Erinevus on peamiselt tingitud suuremast prognoositud inflatsioonist, mis eeldatavasti mõjutab eratarbimist ja investeeringuid, ning netoekspordi väiksemast panusest. Valitsus prognoosib oma 2022. aasta lähenemisprogrammis, et valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk suureneb 2022. aastal 4,3 %ni SKPst ja väheneb 2023. aastal 3,7 %ni SKPst. 2022. aastaks prognoositud kasv tuleneb peamiselt Ukraina põgenikele antava abi suurtest kuludest, kõrgete energiahindadega seotud meetmetest ja ulatuslikust maksureformist („Poola kokkulepe“). 2022. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2022. aastal 52,1 %ni ja 2023. aastal 51,5 %ni. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2022. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2022. ja 2023. aastal vastavalt 4,0 % SKPst ja 4,4 % SKPst. 2022. aastal on see 2022. aasta lähenemisprogrammis prognoositust väiksem, peamiselt eeldatavalt suurema nominaalse SKP tõttu. 2023. aastal on hinnanguline eelarvepuudujääk lähenemisprogrammis prognoositust aga suurem, peamiselt tulude vähenemise ja Ukraina põgenikele antava abi kulude eeldatava suurenemise tõttu. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse väiksem: 2022. aastal 50,8 % ja 2023. aastal 49,8 %. Erinevus tuleneb suuremast prognoositud inflatsioonist ja teistsugustest eeldustest võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse kohta 2023. aastal. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on keskpika perioodi (kümme aastat) keskmine potentsiaalne SKP kasv hinnanguliselt 3,4 %. See hinnang ei hõlma aga selliste reformide mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada Poola potentsiaalset majanduskasvu.

- (15) 2022. aastal kaotab valitsus järk-järgult COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud meetmed, nii et ajutised erakorralised meetmed peaksid prognooside kohaselt vähenema 2,7 %-lt SKPst 2021. aastal 0,0 %-le SKPst 2022. aastal. Valitsemissektori eelarvepuudu jääki mõjutavad energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmed, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 1,0 % SKPst ja mis eeldatavasti kaotatakse järk-järgult 2023. aastal¹¹. Need meetmed hõlmavad peamiselt energiatarbimise kaudsete maksude alandamist ja sotsiaalsiirdeid vaesematele leibkondadele. Need meetmed on kavandatud ajutistena. Kui aga energiahinnad jäävad kõrgeks ka 2023. aastal, võidakse mõned neist meetmetest säilitada. Mõned neist meetmetest ei ole suunatud, eelkõige üldine käibemaksu ja aktsiiside alandamine. Valitsemissektori eelarvepuudu jääki mõjutavad ka Ukrainast põgenenud isikutele ajutise kaitse pakkumise kulud, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,6 % SKPst ja 2023. aastal 0,8 % SKPst¹².
- (16) Oma 18. juuni 2021. aasta soovitusel soovitas nõukogu Poolal säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusraha saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitas nõukogu Poolal juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon ja tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis ning samal ajal suurendada investeeringuid majanduskasvu potentsiaali hoogustamiseks.

¹¹ Näitajad kajastavad alates 2021. aasta sügisest võetud meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tuluseid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹² Eeldatakse, et Ukrainast liitu põgenenud isikute koguarv jõuab 2022. aasta lõpuks järk-järgult 6 miljonini ning nende geograafiline jaotus põhineb olemasoleva diasporaa suurusel, vastuvõtva liikmesriigi elanikkonna suhtelisel suurusel ja Ukrainast põgenenud isikute tegelikul jaotusel üle kogu liidu 2022. aasta märtsi seisuga. Inimese kohta arvutatud eelarvekulude puhul põhinevad hinnangud komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse Euromodi mikrosimulatsiooni mudelil, võttes arvesse nii rahaülekandeid kui ka mitterahalisi hüvitisi, nagu haridus ja tervishoid.

- (17) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi ja Poola 2022. aasta lähenemisprogrammis esitatud teabe kohaselt prognoositakse, et eelarvepoliitika on 2022. aastal toetav (−3,4 % SKPst), nagu soovitas nõukogu¹³. Poola kavatseb toetada majanduse taastamist, kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut täiendavate investeeringute rahastamiseks, nagu on soovitanud nõukogu. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks võrreldes 2021. aastaga suurenema 0,1 protsendipunkti SKPst¹⁴. Riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid 2022. aastal andma eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,3 protsendipunkti¹⁵. Seepärast kavatseb Poola säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu on soovitanud nõukogu. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2022. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 2,7 protsendipunkti. See märkimisväärne ekspansiivne panus hõlmab energiahindade suurenemisest tekkiva majandusliku ja sotsiaalse mõju maandamiseks võetavate meetmete täiendavat mõju (1,0 % SKPst) ja Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumisest tulenevate kulude täiendavat mõju (0,6 % SKPst) täiendavat mõju, samal ajal kui prognooside kohaselt hoogustab jooksvate netokulude kasvu ka uus väikelaste hooldustoetus (perehoolduskapital) (0,1 % SKPst).

¹³ Näitaja miinusmärk vastab esmaste kulude kasvu liigsele kasvule võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele eelarvepoliitikale.

¹⁴ Need on komisjoni prognoosid. Komisjon ei ole Poola taaste- ja vastupidavuskava veel hinnanud.

¹⁵ Muud riiklikult rahastatavad investeeringukulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,4 protsendipunkti ulatuses SKPst (sealhulgas ülekanded Poola arengupangale).

Tulude poolel peaks eelarvepoliitika ekspansiivset mõju suurendama ka Poola kokkuleppe kohane üksikisiku tulumaksu määra vähendamine (0,7 % SKPst) ja äriühingu tulumaksu määrade vähenemine (0,1 % SKPst). Prognooside kohaselt mõjutab tarbijahindade suurem kasv võrreldes SKP deflaatoriga 2022. aastal riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivset panust, suurendades valitsemissektori kulutusi kaupade ja teenuste tarbimisele.

- (18) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika seisund, eeldusel et poliitikat ei muudeta, 2023. aastal +1,7 % SKPst¹⁶. Prognooside kohaselt jätkab Poola 2023. aastal taaste- ja vastupidavusrahaantavate toetuste kasutamist, et rahastada täiendavaid investeeringuid majanduse taastamise toetuseks. Taaste- ja vastupidavusrahaantavate toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks võrreldes 2022. aastaga suurenema 0,1 protsendipunkti võrra. Riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid 2023. aastal andma eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,3 protsendipunkti¹⁷. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2023. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,4 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu leevendamiseks võetud meetmete (0,9 % SKPst) järkjärgulise kaotamise ja Ukrainast põgenenud inimestele ajutise kaitse andmisega seotud täiendavate kulude (0,2 % SKPst) mõju.

¹⁶ Näitaja plussmärk vastab esmaste kulude kasvu vähesele kasvule võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades pärssivale eelarvepoliitikale.

¹⁷ Muud riiklikult rahastatavad investeeringukulud peaksid andma pärssiva panuse 0,1 protsendipunkti ulatuses SKPst.

- (19) 2022. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk järkjärgult vähenema 3,1 %-le SKPst 2024. aastal ja 2,5 %-le SKPst 2025. aastal. Seega peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk jääma 2025. aastal alla 3 % SKPst. Selleks vajalike kavandatud konsolideerimismeetmete kohta ei ole siiski teavet esitatud. 2022. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2025. aastaks vähenema – 2024. aastal 51,0 %-le ja 2025. aastal 49,7 %-le. Komisjoni analüüsi kohaselt näivad võla jätkusuutlikkusega seotud riskid keskpikas perspektiivis keskmised.
- (20) Käimasolev eelarvesüsteemi reform peaks pärast täielikku elluviimist suurendama kulutuste tegemise tõhusust, kõrvaldades eelarvemenetluse pikaajalised puudused, nagu keerukad ja aegunud eelarveklassifikaatorid; teabe mitteoptimaalne registreerimine; tegeliku keskpika perioodi planeerimise puudumine ja asjaolu, et kulude läbivaatamisel puudub otsene mõju eelarvemenetlusele. Poola rahandusele hakkab pikas perspektiivis eeldatavasti survet avaldama vajadus teha suuremaid kulutusi, eelkõige elanikkonna vananemise tõttu. Need tegurid võimendavad vajadust võtta kulutuste haldamise tõhustamiseks kasutusele uusi vahendeid, sealhulgas hinnata korrapäraselt mõjusust ja tõhusust. COVID-19 pandeemia ajal tehti suurem osa pandeemiaga seotud meetmete jaoks ette nähtud kulutustest siiski spetsiaalse fondi kaudu, mida haldas arengupank, ja eelarvevälise rahastamismehhanismi kaudu. Kuigi see tagas ametiasutustele suurema paindlikkuse kriisiga seotud kulutuste haldamisel ja võimaldas vältida põhiseadusega kehtestatud avaliku sektori võlataseme ületamist, piiras see ka kulutuste parlamentaarset kontrolli ja üldsuse juurdepääsu ajakohasele teabele avaliku sektori kulutuste kohta.

- (21) Poola on liidus üks kiiremini vananeva elanikkonnaga riike, mille pensionisüsteemi mõjutavad pikas perspektiivis demograafilised suundumused. Praegune kindlaksmääratud sissemaksetega pensionisüsteem on rahaliselt tasakaalus, kuid ei võta arvesse tulevaste hüvitiste piisavust. Madala tegeliku pensioniea, oodatava eluea pikenemise ja süsteemi teatavate muude omaduste tõttu on tulevased pensionihüvitised viimasest palgast paratamatult oluliselt väiksemad. Selle olukorra jätkudes oleks suur osa pensionäridest seega vaesuse ohus. Komisjoni analüüs näitab, et ainuüksi selleks, et säilitada hüvitised praegusel tasemel, peaks Poola 2070. aastaks kulutama veel 6,7 % oma SKPst. Poola pensionisüsteemi peamised probleemid on seotud madala tegeliku pensionieaga ja eripensioniskeemidega (nt põllumajandustootjatele, vormikandjatele), mis on kulukad ja mille liikmed on üldise süsteemiga võrreldes eelisolukorras.
- (22) Poola esitas 15. detsembril 2021 oma ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1060¹⁸. Kooskõlas määrusega (EL) 2021/1060 peab Poola arvesse võtma asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aasta fondide programmitöös. See on eeltingimus ühtekuuluvuspoliitika fondidest saadava rahalise toetuse tulemuslikkuse suurendamiseks ja lisaväärtuse maksimeerimiseks, edendades samal ajal nende ühtekuuluvuspoliitika fondide ning muude liidu vahendite ja fondide vahelist koordineerimist, vastastikust täiendavust ja sidusust. Ühtekuuluvuspoliitika programmide edukas rakendamine sõltub ka selliste kitsaskohtade kõrvaldamisest, mis pärsivad investeringuid, mis toetavad rohe- ja digipööret ning tasakaalustatud territoriaalset arengut.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

- (23) Töötuse määr on Poolas jõudmas kõigi aegade madalaimale tasemele, kuid mõnede rühmade osalemine tööturul on endiselt piiratud. Alla kolmeaastaste laste ametlikus lastehoius osalemise määr on liikmesriikide seas jätkuvalt üks madalamaid ning lapsehoiuteenuste piiratud kättesaadavus raskendab naiste sisenemist tööturule. Lisaks toob pikaajalise hoolduse ebapiisav toetamine ja madalam pensioniiga kaasa tööjõu väljavoolu turult. Tööturul valitsev ebavõrdsus mõjutab ka puudega inimesi, eakaid ja madala kvalifikatsiooniga inimesi, kelle tööhõive määrad on vastavatest liidu keskmistest määradest madalamad. Kui ebatüüpiliste töölepingute kasutamine on viimastel aastatel pidevalt vähenenud, siis ajutiste lepingute alusel töötamine ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine, millega kaasnevad väikesed sotsiaalkindlustusmaksed, on endiselt levinud, eriti noorte ja madala kvalifikatsiooniga töötajate seas, suurendades nende tulevaste pensionide ebapiisavuse ohtu.
- (24) Poola haridus- ja koolitussüsteemi mõjutavad endiselt kvaliteedi ja kaasatusega seotud probleemid. Neid probleeme on süvendanud pandeemia, millega kaasnesid pikad distantstõppe perioodid. Õpetajatel, õpilastel ja kogu elanikkonnal napib digioskusi. Samal ajal on IKT-seadmed ja ühenduvus koolidele ja lastega leibkondadele endiselt ebapiisavalt kättesaadavad. Õpetajate põhikoolituse kvaliteet jätab soovida. Lisaks on õpetajate palgad OECD standardite järgi suhteliselt madalad. See mõjutab õpetajaameti rahalist atraktiivsust, mis koos kutsealase arengu võimaluste puudumisega põhjustab märkimisväärset personalinappust. Ukraina põgenike suur sissevool nõuab hariduse ja koolituse valdkonnas piisavalt reageerimiseks suuri jõupingutusi, sealhulgas rahastust. Märkimisväärne mittevastavus oskuste ja tööturu vajaduste vahel põhjustab tööjõupuudust, mille kinnituseks on tööandjate raskused vabade ametikohtade täitmisel.

- (25) Tervishoiukulutused võrreldes SKPga olid jätkuvalt madalal tasemel; 2019. aastal oli see vaid 6,5 %, samas kui liidu keskmine oli 9,9 %. Poola tervishoiusüsteem tugineb liigselt haiglatele, mida mõjutavad halvenev finantsolukord, kvaliteedihindamise puudumine ja puudused juhtimises. Esmatasandi tervishoiuteenused ja ambulatoorne arstiabi on alakasutatud. Meditsiiniala elukutsete vähene atraktiivsus põhjustab personalinappust. Arstide ja õdede arv 1000 elaniku kohta (vastavalt 2,4 ja 5,1) on liikmesriikide seas üks väiksemaid. Esmatasandi tervishoiu süsteemis on liiga vähe töötajaid ja selle teenused on ülekoormatud. Esmatasandi tervishoiu potentsiaali ei ole täielikult ära kasutatud, mis koormab liigselt kõrgemaid tervishoiutasandeid. E-tervise teenuste laiem kasutamine aitab küll lahendada mõningaid tervishoiusüsteemi ees seisvaid probleeme, kuid nende areng on seni olnud piiratud.
- (26) Märkimisväärse osa sotsiaalkulutuste puhul ei võeta arvesse sissetulekutasemete erinevusi, mis tähendab, et neid oleks võimalik paremini suunata. Mõned sotsiaalkulutused ei ole täpselt sihitud ega majanduslikust olukorrast sõltuvad. Samal ajal on osa tsiviilõiguslike lepingute alusel töötavate inimeste sotsiaalkindlustuskaitse piiratud, mis muudab selle rühma haavatavamaks. Kuigi vaesuse ohus elavate inimeste osakaal on 2016. aasta 21 %-lt 2020. aastaks vähenenud 17 %-le, esineb selles vallas endiselt probleeme. Eelkõige seisab teatav hulk inimesi vanaduspõlves eeldatavasti silmitsi suureneva vaesusohuga. See puudutab eriti naisi, kes lühema karjääri tõttu hakkavad saama väiksemaid pensionihüvitisi. Toetuste parem suunamine, näiteks majanduslikust olukorrast sõltuva lähenemisviisi ühtsem kohaldamine, võimaldaks tõhusamalt kasutada avaliku sektori vahendeid vaesuse vastu võitlemiseks ja kõige enam abi vajavate inimeste toetamiseks.

- (27) Pikaajalise kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tagamisel sõltub Poola üha enam teadusest ja innovatsioonist. Vaatamata mõningatele edusammudele on Poola siiski innovaatiliste saavutuste osas maha jäänud. Kogukulutused teadus- ja arendustegevusele on väikesed, moodustades 1,39 % SKPst. ELi innovatsiooniuringu kohaselt jäid ettevõtete kulutused teadus- ja arendustegevusele 2020. aastal tublisti alla liidu keskmise (0,87 %) ning uuenduslike ettevõtete osakaal oli jätkuvalt väike. 2021. aasta Euroopa innovatsiooni tulemustabelis oli Poola tagantpoolt neljandal kohal ja kuulus viimasesse, „tagasihoidlike novaatorite“ kategooriasse. Teadusuuringute toetamiseks kasutatavate vahendite kasvav killustatus kahjustab koostööd teadusringkondade ja ettevõtjate vahel, kujutades endast peamist takistust innovatsiooni tugevdamisel. Lisaks põhjustavad napid juhtimisoskused ja tehnoloogia piiratud kasutuselevõtt märkimisväärsed tootlikkuse erinevusi VKEde ja suurettevõtete vahel, mis piirab innovatsiooni ja tootlikkuse kasvu.
- (28) Digivaldkonnas kuulub Poola mahajäänute hulka. Digioskuste madal tase pärsib ettevõtete võimet investeerida kõrgetasemelistesse digilahendustesse ja liikuda väärtusahelas ülespoole ning on ka üks tööjõu ja oskuste nappuse põhjuseid. Mis puudutab digitaristut, siis lairiba püsiühenduse kasutuselevõtt on küll suurenemas, kuid 5G arendamisega seotud probleemid on endiselt märkimisväärsed. 2021. aastal oli 5G-tehnoloogiaga hõlmatud vaid 34 % leibkondadest, mis on alla liidu keskmise (65 %), ning 5G-valmiduse saavutamine ei edene, sest 5G kasutuselevõtuks vajalikku ühtlustatud raadiospektrit ei ole veel eraldatud. Samuti saaks digitehnoloogia ulatuslikum kasutamine avalikus halduses parandada avalike teenuste osutamist ning aidata vähendada tarbetut regulatiivset ja halduskoormust.

- (29) Stabiilne ja prognoositav ettevõtluskeskkond ning soodne investeerimiskliima mängivad olulist rolli nii majanduse pandeemiajärgses taastumises kui ka kestliku majanduskasvu tagamisel keskpikas ja pikas perspektiivis. Kohtusüsteemi sõltumatus, tõhusus ja kvaliteet on sellise keskkonna hädavajalikud elemendid. Poolas on õigusriigi olukord halvenenud ja kohtute sõltumatus on endiselt tõsine probleem, nagu nähtub mitmest Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusest. Lisaks algatas komisjon 2021. aastal Poola suhtes rikkumismenetluse pärast Poola konstitutsioonikohtu teatavaid otsuseid, milles muu hulgas vaidlustati liidu õiguse ülimuslikkus, seades ohtu Poola ja liidu õiguskorra toimimise.
- (30) Usaldusväärne ja stabiilne regulatiivne keskkond on majanduskasvu ja erainvesteeringute kestlikkuse aluseks. Investeerimiskliimat kahjustab aga endiselt ettearvamatute ja koormavate regulatiivsete keskkond. Oluliste õigusaktide sagedas muutmine suurendab ettevõtjate jaoks ebakindlust ja nõuete täitmisega seotud kulusid ning on peamiselt tingitud puudulikest sidusrühmadega konsulteerimisest õigusloomeprotsessi käigus. Erainvesteeringute osakaal SKPst, mis on alates 2016. aastast vähenenud, oli 2020. aastal vaid 18,5 %, mis on tublisti alla liidu keskmise ja piirkonna teiste riikide taseme. See suundumus võib piirata tootlikkuse edasist kasvu ja pärssida Poola suutlikkust säilitada pikas perspektiivis majanduskasvu, eriti kuna tööjõu ühikukulude kasv vähendab kulupõhist konkurentsivõimet.
- (31) Versailles' deklaratsioonis liidu riigipeadelt ja valitsusjuhtidelt saadud volituste kohaselt soovetakse komisjoni ettepanekuga kava „REPowerEU“ kohta kaotada järk-järgult võimalikult kiiresti liidu sõltuvus Venemaalt imporditavast fossiilkütusest. Selleks kavatseb komisjon määrata dialoogis liikmesriikidega kindlaks kõige sobivamad projektid, investeeringud ja reformid riiklikul, piirkondlikul ja liidu tasandil. Nende meetmete eesmärk on vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja suunata fossiilkütuste import Venemaalt eemale.

- (32) Poola energiaallikate jaotus sõltub endiselt suurel määral fossiilkütustest, mille arvele langes 2020. aastal 86 % riigi energiavarustusest, seejuures 40 % ainuüksi kivisöe arvele. Maagaasi osakaal energiaallikate jaotuses on 17 %, nafta osakaal aga 28,9 %, kusjuures see osakaal on viimastel aastatel kasvanud. Dekarboniseerimine on Poolas edenenud aeglaselt. 2020. aastaks vähenes Poola majanduse koguheide 2005. aastaga võrreldes vaid 8 %¹⁹. Majanduse kasvuhoonegaaside heite mahukus on 54 % üle liidu keskmise. Selleks et vähendada heitkoguseid kogu majanduses, on vaja energiapoliitika läbi vaadata ja tõsta selle ambitsioonitaset ning rakendada sihipäraseid meetmeid heitkogustega kauplemise süsteemi mittekuuluvates sektorites. Poola toodab umbes 80 % riigis tarbitavast kivisöest, kuid tema sõltuvus Venemaa kivisöest – arvutatuna Venemaalt pärit impordi osakaaluna kivisöe koguimportis – on suurenenud ja moodustas 2020. aastal 74 %, võrreldes liidu keskmisega, mis on 54 %. Nafta puhul sõltub Poola peaaegu täielikult välismaistest tarnijatest ning Venemaalt pärit import moodustab 72 % kõigist välistarnetest, kusjuures liidu keskmine on 26 %. Maagaasi osas oli Poola sõltuvus Venemaast 2020. aastal 55 %, samas kui liidu keskmine näitaja on 44 %²⁰. Käimasolevad ja kavandatud taristuprojektid Poolas ning Poola ja naaberriikide vahel (sealhulgas alates 1. maist 2022 toimiv võrkudevaheline ühendus Leeduga) koos vastavate tarnelepingutega peaksid täielikult kaotama Poola sõltuvuse Venemaa gaasist. Gaasiga seotud uued taristu- ja võrguinvesteeringud peaksid võimaluse korral olema tulevikukindlad, et vältida sõltuvust CO₂-mahukast tootmisest ja varade kasutuskõlbmatuks osutumist ning et tagada pikaajaline kestlikkus tulevikus säästvate kütuste kasutamise valmiduse kaudu. Poola pikaajaline gaasitarneleping Venemaa Gazpromiga lõpeb 2022. aasta lõpus ja Poolal ei ole kavas seda pikendada.

¹⁹ Kliimameetmete eduaruanne (2021).

²⁰ Eurostat (2020), Venemaa impordi osakaal maagaasi, toornafta ja kivisöe koguimportis. ELi 27 liikmesriigi keskmise impordi puhul põhineb koguimport ELi 27 liikmesriigist väljastpoolt pärit impordil. Poola puhul hõlmab koguimport ELi-sisest kaubandust. Toornafta ei hõlma rafineeritud naftatooteid. Alates 27. aprillist 2022 ei saa Poola enam Venemaalt gaasi.

Gazpromi poolt alates 2022. aasta aprillist gaasitarnete peatamise otsest mõju Poola energiapoliitika leevendab märkimisväärselt Poola juurdepääs alternatiivsetele tarnetele nii liidust kui ka väljastpoolt liitu. Venemaa gaasitarnete peatamine tähendab siiski seda, et käimasolevaid ja kavandatavaid tarnete mitmekesistamise projekte tuleb kiirendada ning edasisi meetmeid tuleb liidus paremini koordineerida.

- (33) Uue taastuvenergia tootmisvõimsuse kiirem kasutuselevõtt on äärmiselt oluline selleks, et vähendada Poola sõltuvust fossiilkütuste impordist ja vähendada kasvuhoonegaaside heidet. Riikliku energia- ja kliimakava praegused taastuvenergiaeesmärgid ei ole piisavalt ambitsioonikad. Olulised regulatiivsed, menetluslikud ja haldustõkked piiravad taastuvenergia tootmisvõimsuse kasutuselevõttu ja aeglustavad taastuvate energiaallikate integreerimist elektrivõrku. Nende hulka kuuluvad energiaühistuid käsitlevad piiravad eeskirjad, maismaa tuuleenergia arendamisega seotud piiravad eeskirjad ja pikalevenivad loamenetlused, keerulised ja sageli muutuvad maksueeskirjad ning pikalevenivad võrguga liitumise menetlused. Taristuga seotud tõkked, nagu ebapiisav jaotusvõrgu võimsus, aeglustavad samuti taastuvate energiaallikate integreerimist ja need tuleks piisavate stiimulite abil kõrvaldada. Lisaks on komisjoni 18. mai 2022. aasta teatise kava „REPowerEU“ kohta märgitud, et liidu sõltuvust Venemaa fossiilkütustest aitab järk-järgult kaotada säästva biometaanitootmise suurendamine. Sellega seoses on Poolal võimalik kasutada ära asjaomastele säästvuse kriteeriumidele vastava biometaanitootmisega seotud potentsiaal, kavandades asjakohase strateegia säästva biometaanitootmise loomiseks ja esitades konkreetsed ettepanekud selle struktuuri kohta. Säästvat biometaanit saab kasutada soojus- ja elektrienergia tootmisel ning saastevaba vesiniku tootmisel, mis võib aidata vähendada CO₂ heidet sektorites, kus heidet on muidu raske vähendada. Poola riiklik renoveerimiskava on oluline algatus õhku saastavate katelde asendamiseks ja hoonete energiatõhususe parandamiseks. Seda algatust võiks siiski veelgi tõhustada ja paremini suunata väikese sissetulekuga leibkondadele ja halvimate tõhususnäitajatega hoonetele.

Lisaks oleks võimalik paremini kavandada toetusi soojusallikate asendamiseks, et vältida sõltuvust gaasist, ning pakkuda tugevamaid stiimuleid põhjalikuks renoveerimiseks ja soojuspumpade kasutuselevõtuks kooskõlas renoveerimislaine strateegia ja kava „REPowerEU“ käsitleva teatise eesmärkidega. Märkimisväärne kulude kokkuhoiu potentsiaal, mida pakub energiatõhususe parandamine, võimaldab kasutada tagasimakstavaid rahastamisvahendeid elamute ning üldkasutatavate ja ärihoonete renoveerimise määra suurendamiseks. See parandaks veelgi õhu kvaliteeti, kiirendaks energiasäästu ja vähendaks nõudlust fossiilkütuste järele küttesektoris. Selleks, et Poola oleks kooskõlas paketi „Eesmärk 55“ eesmärkidega, tuleb veelgi ambitsioonikamalt vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuvenergia tootmist ja energiatõhusust.

- (34) Transpordisektor on energiatootmise järel teine kõige saastavam sektor ja selle arvele langeb ligikaudu 70 % kogu naftatarbimisest. Maanteetransport põhjustab suurima osa sektori heitkogustest. Seetõttu on oluline kiirendada meetmeid liikuvuse dekarboniseerimiseks. Sellele aitaks kaasa ühistranspordi, aktiivse liikuvuse ja vähese heitega transpordiliikide stimuleerimine. Ühistranspordi atraktiivsuse ja juurdepääsetavuse suurendamine, sealhulgas maapiirkondades, ning eeslinnade parem ühendamise linnastute keskustega aitaks vähendada õhusaastet, võidelda tõrjutuse vastu ja parandada elukvaliteeti. Heiteta autode osakaal uute registreeritud sõidukite seas oli 2020. aastal 0,8 %, mis on tunduvalt alla liidu keskmise (5,3 %). Tuleks kaaluda täiendavat toetust elektriautode ostmise hõlbustamiseks ning märkimisväärseid investeeringuid laadimistaristusse.
- (35) Poola riikliku energiastrateegia eesmärgi tuleb suurendada kooskõlas liidu 2030. aasta ambitsioonikama kliimaeesmärgiga. Selleks et suunata ja stimuleerida avaliku ja erasektori investeeringuid rohepöördesse, on oluline tagada usaldusväärne, stabiilne ja ajakohane strateegiline raamistik. Poola peaks kaaluma seda ambitsioonitaseme tõstmist, et pakkuda investoritele kindlustunnet ja suurendada ettevõtluskeskkonna prognoositavust, kiirendades samal ajal oma energiasüsteemi ümberkujundamist kooskõlas kava „REPowerEU“ käsitleva teatisega.

- (36) Kuigi kliimaneutraalsusele ülemineku ja fossiilkütustest loobumise kiirendamine tekitab mitmes sektoris märkimisväärsed ümberkorralduskulused, saab Poola ühtekuuluvuspoliitika raames kasutada õiglase ülemineku mehhanismi, et leevendada ülemineku sotsiaal-majanduslikku mõju kõige enam mõjutatud piirkondades. Lisaks saab Poola kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1057²¹ loodud Euroopa Sotsiaalfond+, et parandada tööhõivevõimalusi ja tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust.
- (37) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2022. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus²² kajastub soovitusel 1,

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (ELT L 231, 30.6.2021, lk 21).

²² Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

SOOVITAB Poolal võtta 2022. ja 2023. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv oleks kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga, võttes arvesse jätkuvat ajutist ja suunatud toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, mis on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiapõlvkonnale, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusraha ning muid liidu vahendeid. Järgida pärast 2023. aastat eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepositsioon. Parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, sealhulgas jätkates eelarvesüsteemi reformi. Tagada tulevaste pensionihüvitiste piisavus ja pensionisüsteemi jätkusuutlikkus, võttes meetmeid tegeliku pensioniea tõstmiseks ja reformides eripensioniskeeme.
2. Viia kiiresti lõpule komisjoniga peetavad läbirääkimised 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmidokumentide üle, et alustada nende rakendamist.
3. Suurendada tööturul osalemist, sealhulgas parandades lapsehoiuteenuste ja pikaajalise hoolduse kättesaadavust, ning kõrvaldada allesjäänud tegurid, mis pärsivad püsivamate tööhõivevormide kasutamist. Edendada tööturu jaoks asjakohast kvaliteetset haridust ja oskusi, eelkõige täiskasvanuhariduse ja digioskuste parandamise kaudu. Suunata sotsiaalhüvitisi täpsemalt ja tagada nende kättesaadavus abivajajatele.
4. Parandada tervishoiusüsteemi vastupidavust, kättesaadavust ja tõhusust, sealhulgas tagades piisavad ressursid tervishoiupüramiidi ümberpööramiseks ja kiirendades e-tervise teenuste kasutuselevõttu. Tugevdada majanduse innovatsioonivõimet, sealhulgas toetades teadusasutusi ja nende tihedamat koostööd ettevõtjatega. Edendada ettevõtete ja avaliku halduse edasist digiteerimist, sealhulgas taristu arendamise kaudu.

5. Parandada investeerimiskliimat, eelkõige kohtute sõltumatuse tagamise kaudu. Tagada tulemuslikud avalikud konsultatsioonid ja sotsiaalpartnerite kaasamine poliitika kujundamisse.
6. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kõrvaldades regulatiivsed, haldus- ja taristuga seotud tõkked, et kiirendada taastuvate energiaallikatega seotud loamenetlusi ja taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu. Reformida hoonete renoveerimise poliitikat ja toetuskavasid, et ergutada energiatõhususe parandamist, edendada energiasäästu ja fossiilkütuste kiiremat järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist küttesektoris ning kiirendada soojuspumpade kasutuselevõttu. Kiirendada üleminekut ühistranspordile ja aktiivsele liikuvusele ning edendada elektrisõidukite kiiremat kasutuselevõttu stiimulitega ja laadimistaristusse tehtavate investeeringutega. Parandada rohepöörde pikaajalist ja keskpika perioodi strateegilist planeerimist, ajakohastades riiklikku energiapoliitikat kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkidega ja kava „REPowerEU“ käsitleva teatisega, et pakkuda äriühingutele kindlustunnet ja kasutada rahalisi vahendeid tõhusalt selleks, et kiirendada investeeringuid puhtasse energiasse.

Brüssel,

Nõukogu nimel

eesistuja
